

2018-01-09

Anders Olsson
Telefon 026-17 81 31
anders.olsson@gavle.se

Öppna data – Beslutsunderlag

Bakgrund

Frågan om öppna data har diskuterats inom offentlig sektor under en längre period. Syftet med öppna data är att tillgängliggöra offentlig information för vidare användning i såväl kommersiella som ideella sammanhang. En väl utvecklad tillgång till öppna data har ansetts var en viktig fråga ur såväl demokratisk- som kommersiell synvinkel.

I dagens informationssamhälle är tillgången till öppen samhällsinformation också en viktig möjliggörare för **samhällets digitalisering** och effektivisering av såväl privata som offentliga processer.

Att påbörja arbetet med öppna data ligger helt i linje med intentionerna i kommunplanen "För att kunna ge den bästa servicen till våra invånare och kunder är det viktigt att vi samarbetar, ett samarbete som bygger på en öppenhet och allas inflytande och delaktighet". - där öppen data anses som en viktig bidragande faktor.

Inom Gävle kommun har frågan om öppna data diskuterats livligt och flera politiska uttalanden har gjorts utan att det egentligen satts resurser bakom orden. På tjänstemannasidan har motsvarande "utfästelser" om insatser gjorts men i realiteten har väldigt få operativa insatser gjorts på grund av uteblivna resurser. Nu förtydligas uppdraget i kommunplanen samt att finansiering finns genom att medel från Gävle Stadshus anvisas.

När öppna på senare år data har diskuterats i Gävle kommun har Geografisk information varit i fokus och där är Samhällsbyggnadsförvaltningen och några av bolagen huvudintressenterna när det gäller såväl insamling som användning och distribution.

Men i ett bredare perspektiv så är det ju oftast när annan Öppen data kombineras med lägesbunden information som det uppstår nya kunskaper, tjänster och nyttor. Så att begränsa Öppna datafrågan till den geografiska information som finns på samhällsbyggnadsförvaltningen eller i bolagen kommer inte att vara tillräckligt. Det behövs ett samlat grepp för hela kommunkoncernen. Det är också av största vikt att arbetet följer de riktlinjer, råd och initiativ som finns både på nationellt- och internationellt plan samt för

att undvika ineffektivitet och suboptimering. Omvärldsbevakning och samarbete är alltså mycket viktigt.

Syfte med dokumentet

Beslutsunderlag som

- Underlag för beslut i kommunstyrelsen och för vidare hantering Samhällsbyggnadsnämnden och andra berörda nämnder
- Klargör kommunledningskontorets styrande och ledande roll i det kommunövergripande projektet rörande öppna data
- Klargör Samhällsbyggnadsförvaltningens behov av kompensation för intäktsbortfall 2018 och framåt med anledning beslut om Öppna geodata.
- Klargör att det kommunövergripande Öppna data projektet organisatoriskt, men med särskild finansiering, tillhör programmet digital förnyelse på kommunledningskontoret.
- Underlag för principbeslut att vi betraktar våra datamängder som öppna (undantaget om det främst av juridiska eller säkerhetsmässiga skäl ej betraktas som öppna, ex. personuppgifter mm)

Insatser i inledningskedet

Kommunledningskontoret avser att inom ramen för programmet digital förnyelse starta ett koncernövergripande projekt i syfte att stegvis börja tillhandahålla Öppna data för Gävle Kommun.

Projektets uppgift är att samordna och leda arbetet, samverka med externa intressenter och påbörja arbetet med att etablera de juridiska och tekniska plattformar som krävs för att tillhandahålla informationen. Kommunledningskontoret i form av Digital förnyelses är styrgrupp och återrapporterar löpande till Kommunstyrelsen.

Som beskrivits ovan är lägesbestämd information i fokus och det kan vara såväl traditionell geografisk information som primärkarta och flygbilder eller läget för parkeringsplatser och anläggningar eller för den delen intressanta besöksmål som är tillgänglighetsanpassade.

Men tillgängliggörandet av öppen data bör främst vara behovsstyrt och sådant som möjliggör och underlättar digitalisering och/eller samhällets utveckling. Då flera av Sveriges kommuner kommit långt i arbetet samt att de finns nationella råd- och riktlinjer bör deras arbete beaktas och även icke-lägesbunden information är då föremål för "öppen data".

Det är således inte en enhetlig mängd data i en förvaltning vi pratar om utan mängder av information i olika verksamheter.

Utöver att påbörja det mer operativa arbetet för vissa redan identifierade datamängder behöver en mer långsiktig strategi för området utvecklas.

Bärande principer för det mer långsiktiga arbetet

Det är lätt att göra utfästelser om öppna data men i praktiken förenat med en hel del arbete innan det är realiserat.

Här är några viktiga frågor som skall belysas innan en datamängd kan anses vara Öppen data: Upphovsrätt, Sekretess, Personuppgifter, Säkerhetsfrågor, Teknisk distribution, Dataformat, Licensmodell, Uppdateringsmetod mm.

Man behöver också tänka på att den verksamhet där informationen ”uppstår” ofta har ett helt annat uppdrag än att leverera information varför det ofta blir och bör vara någon annans fråga att jobba med öppna data. Frågan kring ägarskap och förvaltare av informationen måste dock klargöras och dokumenteras.

Med det ovanstående i beaktande bör dock följande principer gälla.

-Gävle Kommuns information skall om inget annat beslutas och när det är relevant betraktas som Öppen data

-KLK har samordningsansvar för berörda förvaltningars och bolags arbete med Öppen data

-KLK ansvarar för etablering av nödvändiga regelverk för Gävle kommuns tillhandahållande av Öppen Data

-KLK ansvarar för att det finns en teknisk infrastruktur för tillhandahållande av öppen data till marknaden, här skall med fördel samverkan med andra aktörer sökas.

Projekt Öppna data 2018

För att kunna genomföra Öppna data krävs en del aktiviteter och resurser enligt nedan i ett projekt.

Omskrivning av kartavtal. Dagens kartavtal mellan Samhällsbyggnadsförvaltningen och främst våra bolag reglerar i ett sammanhang ersättningen och villkoren för såväl nyttjande av informationen, som nu tas bort, som tekniska tjänster för själva användningen, vilka även fortsättningsvis bör ersättas av användarna. Detta behöver i samband med införandet av öppna data ses över och avtalas i ny ordning.

Specifikation av informationsslag. Samtliga informationsslag ska specificeras och dokumenteras. Det är viktigt att informationsslagen har ägare, förvaltare och andra viktiga attribut samt om data kan tillgängliggöras som öppet data eller om informationen kommer från en extern leverantör

Denna information används inte bara i öppna-data-perspektivet utan är också en nödvändig parameter i de affärsmässiga avtal som skall skrivas mellan nuvarande och kommande aktörer för sådan data som ej kan betraktas som öppen.

System för tillhandahållande av data. Ta fram ett systemstöd för tillhandahållande av Öppna data enligt Öppna data specifikationer.

Förvaltning av Öppna data 2019 och framåt

System för tillgängliggörande av öppna data måste förvaltas. Och på samma sätt behöver informationen i sig förvaltas. Detta sker idag naturligt för verksamheter som jobbar med informationsförsörjning, exempelvis LGI avdelningen, men för andra där informationen mer är en följd av verksamheten en tillkommande aktivitet som kräver nya resurser.

Under 2018 behöver en modell för förvaltning och underhåll av såväl tekniska system som information utvecklas och anpassas för olika verksamheter, här behöver finansieringsfrågor belysas på kort och lång sikt

Förslag till beslut för arbetet 2018

I kommunplanen för 2018 avsätts 4 Mkr av Gävle Stadshus resultat till införande av Öppna data.

1,3 miljoner kr föreslås avsättas för ett kommunövergripande Öppna data-projekt under programmet Digital förnyelse. Projektet ska etablera plattform för Öppna data i Gävle kommun i samarbete med bland andra Samhällsbyggnadsförvaltningen att börja leverera Öppna geodata.

2,7 miljoner kr föreslås avsättas för att täcka Samhällsbyggnads intäktsbortfall från befintliga kartavtal under 2018. Till 2019 skall nya kartavtal skrivas och belopp ha räknats fram, Öppna data-projektet bistår med sakkunskap för att stötta LGI avdelningen vid Samhällsbyggnad i detta arbete som i övrigt hanterar detta enligt ordinarie rutiner.

I och med de förändringar som genomförs inom Kommunkoncernen och i samarbete med Lantmäteriet med anledning av införande öppna data finns risken att minder pengar finns tillgängliga för hantering av geografisk information. Samtidigt har på senare år nya och effektiva tjänster utvecklats som väsentligt har förenklat tillgången till och möjlighet att förvalta informationen och som rätt utnyttjade kommer at förbilliga vår interna verksamhet.

Därför bör inom ramen för arbetet med Öppna data en översyn göras i syfte att

effektivisera ajourhållning och tillhandahållande av datamängder (både internt och externt) men också för att klargöra om medel också måste avsättas för att kompenseras Samhällsbyggnad ekonomiskt kommande år för att klara verksamheten kring ajourhållning av geografisk information.

Framtida organisation

Inom ramen för projektet och i samband med den pågående översynen av Gävle kommuns förvaltningsorganisation bör möjligheten att bättre samordna Kommunledningskontorets resurser inom IT, Verksamhetsutveckling och Kommunikation med de utvecklarresurser inom GIS-området som idag tillhör Samhällsbyggnadsförvaltningens LGI avdelning.

Gjorda erfarenhet i kommunens digitaliseringsarbete så här långt visar på större effekt genom ett närmare samarbete mellan olika kompetenser och verksamheter och med en tydlig styrning mot kommunkoncernens- och kommuninvånarnas gemensamma behov än dagens modell med mer förvaltningsvis prioritering av olika insatser. Dessa erfarenheter understryker behovet av att se över möjligheten att optimera våra trots allt knappa utvecklingsresurser.